

28. 8. 2007

ID: 49901

Uložení pořádkové pokuty

Je nepřijatelné, aby orgány činné v trestním řízení po někom požadovaly pod jakoukoliv sankcí předložení důkazu, jehož může být použito proti němu samému k usvědčení ze spáchání trestného činu.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 4 Tz 7/2007, ze dne 21.2.2007)

Nejvyšší soud České republiky projednal ve veřejném zasedání stížnost pro porušení zákona, kterou podal ministr spravedlnosti České republiky ve prospěch obviněného ing. B. V., proti usnesení Okresního soudu v Kladně ze dne 12. 9. 2006, sp. zn. 3 Nt 801/2006, který rozhodoval jako soud stížnostní ve věci vedené u Okresního ředitelství PČR v Kladně pod sp. zn. ČTS: ORKD-623/KPV-HK-2006, a podle § 268 odst. 2 a § 269 odst. 2 tr. ř. rozhodl tak, že usnesením Okresního soudu v Kladně ze dne 12. 9. 2006, sp. zn. 3 Nt 801/2006, byl porušen zákon v ustanoveních § 147 odst. 1 a § 149 odst. 1 písm. a) tr. ř., a v řízení, které mu předcházelo, v ustanoveních § 2 odst. 5, 6 a § 66 odst. 1 tr. ř. v neprospěch obviněného ing. B. V. Napadené usnesení Nejvyšší soud České republiky zrušil a zrušil také usnesení policejního komisaře Okresního ředitelství Policie ČR SKPV v Kladně ze dne 7. 8. 2006, ČTS: ORKD-623/KPV-HK-2005, jakož i všechna další rozhodnutí, jež na obě zrušená usnesení obsahově navazují, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

Z odůvodnění:

Obviněný ing. B. V. je na základě usnesení vydaného policejním komisařem Okresního ředitelství Policie ČR SKPV v Kladně dne 22. 2. 2006, ČTS: ORKD-623/KPV-HK-2005, stíhán pro trestný čin neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti podle § 147 odst. 1 tr. zák., jehož se měl dopustit jako odpovědný zástupce společnosti N. B., s.r.o., se sídlem T., N. S., pověřený statutárním zástupcem společnosti J. V. k plnému zastupování společnosti ve finančních záležitostech, zejména úhradám stanovených odvodů a daní pro Finanční úřad, Okresní správu sociálního zabezpečení a zdravotní pojišťovny tak, že v době od 1. 3. 2000 do 25. 8. 2005 neodváděl za zaměstnance společnosti N. B., s.r.o. daň z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků, pojistné na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění, ačkoliv zálohy na daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků, pojistné na sociální zabezpečení a dávky na zdravotní pojištění byly v jednotlivých měsících uvedeného období z mezd zaměstnanců sráženy. Takto neodvedl na účet Finančního úřadu v K. daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků v částce 105.799,- Kč, na účet České správy sociálního zabezpečení, Okresní správy sociálního zabezpečení v K. pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti za zaměstnance v částce 61.158,- Kč, na účet Všeobecné zdravotní pojišťovny ČR pojistné za zdravotní pojištění za zaměstnance v částce 202.595,- Kč, na účet zdravotní pojišťovny M.-A. K. pojistné na zdravotní pojištění za zaměstnance v částce 3.368,- Kč a na účet Zdravotní pojišťovny ministerstva vnitra ČR pojistné na zdravotní pojištění za zaměstnance v částce 20.239,- Kč.

Výzvou ze dne 10. 6. 2006 k vydání věci podle § 78 odst. 1, 3 tr. ř. policejní orgán vyzval obviněného ing. B. V. k vydání kompletního účetnictví firmy N. B., s.r.o. za období roku 2004 a 2005 s tím, aby je předal osobně nejpozději do 16. 6. 2006. Současně stěžovatele poučil, že nevyhoví-li výzvě, může mu být uložena pořádková pokuta dle § 66 tr. ř. do výše 50 000,- Kč.

Usnesením policejního komisaře Okresního ředitelství Policie ČR SKPV v Kladně ze dne 7. 8. 2006, ČTS: ORKD-623/KPV-HK-2005, byla podle § 66 odst. 1 tr. zák. obviněnému ing. B. V. uložena pořádková pokuta ve výši 20.000,- Kč, neboť přes opakovanou výzvu policejního orgánu podle § 78 odst. 1, 3 tr. ř. ze dne 10. 6. 2006 k vydání účetních dokladů spol. N. B., s.r.o., se sídlem T., N. S. za období roku 2004 a 2005, kterou dne 10. 6. 2006 a dne 28. 6. 2006 osobně převzal, účetní doklady uvedené společností nevydal.

Usnesením Okresního soudu v Kladně ze dne 12. 9. 2006, sp. zn. 3 Nt 801/2006, bylo z podnětu stížnosti obviněného ing. B. V. napadené usnesení podle § 149 odst. 1 písm. a) tr. ř. zrušeno a nově rozhodnuto tak, že obviněnému ing. B. V. byla podle § 66 odst. 1 tr. ř. uložena pořádková pokuta ve výši 10.000,- Kč.

Proti pravomocnému usnesení Okresního soudu v Kladně podal ministr spravedlnosti podle § 266 odst. 1 tr. ř. stížnost pro porušení zákona ve prospěch obviněného ing. B. V. Vytkl v ní, že zákon byl porušen v ustanovení § 2 odst. 4, § 66 odst. 1, § 78 odst. 1, § 143 odst. 1, § 146 odst. 2 písm. a), § 147 odst. 1 písm. a), b), § 149 odst. 1 písm. a) tr. ř. čl. 37 odst. 1 a čl. 40 odst. 4 Listiny základních práv a svobod a čl. 14 odst. 3 písm. g) mezinárodního paktu o občanských a politických právech.

V odůvodnění stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti namítl, že usnesení policejního orgánu Okresního ředitelství Policie ČR SKPV v Kladně ze dne 7. 8. 2006, ČTS: ORKD-623/KPV-HK-2005, bylo doručeno obviněnému dne 9. 8. 2006, který proti němu podal včas stížnost, a policejní orgán aniž splnil povinnost zakotvenou v ustanovení § 146 odst. 2 tr. ř., tj. vyčkat uplynutí lhůty k podání stížnosti všem oprávněným osobám, předložil stížnost prostřednictvím Okresního státního zastupitelství v Kladně Okresnímu soudu v Kladně, který o stížnosti rozhodl dne 12. 9. 2006. Obhájci obviněného JUDr. L., jehož plná moc byla do spisu založena již dne 22. 2. 2006, bylo usnesení policejního orgánu doručeno dne 18. 9. 2006, tzn. až po rozhodnutí okresního soudu o stížnosti. Uvedeným postupem policejního orgánu, ale i soudu došlo ke zkrácení práva obviněného na obhajobu.

Závažnějším pochybením zákona, na které ministr spravedlnosti v podané stížnosti poukázal, je skutečnost, že jak policejní orgán, tak soud ve snaze vymoci po obviněném důkazní prostředky svědčící proti němu uložily obviněnému pořádkovou pokutu. Obviněný je stíhán pro trestný čin neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti podle § 147 odst. 1 tr. zák., jehož se měl dopustit jako odpovědný zástupce společnosti N. B., s.r.o., neodváděním zákonných odvodů za zaměstnance společnosti a právě k objasnění míry zavinění a výše škody měly sloužit vyžadované účetní doklady této společnosti, za jejichž nevydání byl obviněný pokutován. Je ústavně nepřijatelné, aby orgán činný v trestním řízení po obviněném požadoval pod hrozbou sankce předložení jakéhokoliv důkazu, kterého může být použito proti němu samému k jeho usvědčení. Uvedený problém zákazu obviňování řešil opakovaně Ústavní soud ČR.

V závěru podané stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že napadeným usnesením Okresního soudu v Kladně byl porušen zákon v neprospěch obviněného ing. B. V. v namítaném rozsahu, aby podle § 269 odst. 2 tr. ř. napadené usnesení zrušil, stejně jako všechna další rozhodnutí na zrušené usnesení obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a dále aby postupoval podle § 270 odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 267 odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž byla stížnost pro porušení zákona podána, v rozsahu a z důvodů v ní uvedených, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející a dospěl k následujícím zjištěním a závěrům.

Podle § 137 odst. 2 tr. ř. má-li osoba, jíž je třeba usnesení oznámit, obhájce, popřípadě zmocněnce, stačí, že usnesení bylo vyhlášeno buď oné osobě, anebo jejímu obhájci, popřípadě zmocněnci; oznamuje-li se usnesení doručením opisu, doručí se jen obhájci, popřípadě zmocněnci. Jde-li o osobu zbavenou způsobilosti k právním úkonům nebo jejíž způsobilost k právním úkonům je omezena, která obhájce, popřípadě zmocněnce nemá, oznámí se usnesení jejímu zákonnému zástupci.

Podle § 143 odst. 1 tr. ř. stížnost se podává u orgánu, proti jehož usnesení stížnost směřuje, a to do tří dnů od oznámení usnesení (§ 137); jestliže se usnesení oznamuje jak obviněnému, tak i jeho zákonnému zástupci nebo obhájci, běží lhůta od toho oznámení, které bylo provedeno nejpozději.

Podle § 146a odst. 1 písm. j) tr. ř. o stížnosti proti rozhodnutí, kterým státní zástupce rozhodl o uložení pořádkové pokuty (§ 66 odst. 1), rozhoduje zpravidla do pěti dnů po uplynutí lhůty k podání stížnosti všem oprávněným osobám soud, v jehož obvodu je činný státní zástupce, který napadené rozhodnutí vydal.

Podle § 146a odst. 2 tr. ř. o stížnosti proti rozhodnutí policejního orgánu podle § 66 odst. 1, § 79a odst. 1 a 3, § 79b, § 79c odst. 4, § 79d odst. 1 a 7, § 79e odst. 1 a 7 nebo § 79f rozhoduje ve lhůtě uvedené v odstavci 1 soud, v jehož obvodu je činný státní zástupce, který ve věci vykonává dozor nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení. Věc předkládá soudu k rozhodnutí státní zástupce.

Podle § 66 odst. 1 tr. ř. pak může být orgánem činným v trestním řízení potrestán pořádkovou pokutou do 50 000 Kč mimo jiné ten, kdo bez dostatečné omluvy neuposlechne příkazu nebo nevyhoví výzvě, které mu byly dány podle trestního řádu.

Podle § 78 odst. 1 tr. ř. kdo má u sebe věc důležitou pro trestní řízení, je povinen ji na vyzvání předložit soudu,

státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu; je-li jí nutno pro účely trestního řízení zajistit, je povinen věc na vyzvání těmto orgánům vydat. Při vyzvání je třeba upozornit na to, že nevyhoví-li výzvě, může mu být věc odňata, jakož i na jiné následky nevyhovění (§ 66).

Podle § 147 odst. 1 tr. ř. při rozhodování o stížnosti přezkoumá nadřízený orgán

- a) správnost všech výroků napadeného usnesení, proti nimž může stěžovatel podat stížnost, a
- b) řízení předcházející napadenému usnesení.

Podle § 149 odst. 1 písm. a) tr. ř. nezamítne-li nadřízený orgán stížnost, zruší napadené usnesení, a je-li podle povahy věci potřeba nového rozhodnutí rozhodne sám ve věci.

Nejvyšší soud konstatuje, že uvedenými zákonnými ustanoveními se Okresní soud v Kladně při vydání usnesení ze dne 12. 9. 2006, sp. zn. 3 Nt 801/2006 a rozhodování o stížnosti obviněného důsledně neřídil.

Nejvyšší soud se předně zabýval námitkou ministra spravedlnosti, že postupem policejního orgánu, ale i soudu došlo ke zkrácení práva obviněného na obhajobu, neboť obhájci obviněného byla odňata možnost podat proti rozhodnutí policejního orgánu kvalifikovanou stížnost.

Jak vyplývá ze spisu Policie ČR Okresního ředitelství Policie ČR SKPV v Kladně, ČTS: ORKD-623/KPV-HK-2005, obviněný ing. B. V. si po sdělení obvinění dne 22. 2. 2006 zvolil obhájce, a to JUDr. J. L. Plnou moc téhož dne založil do spisu, což potvrdil do protokolu při výslechu dne 28. 6. 2006. Plná moc se nachází na č. l. 21 spisu. Výzva k vydání věci podle § 78 odst. 1, 3 tr. řádu ze dne 10. 6. 2006 mu byla doručena téhož dne a následně dne 28. 6. 2006. Policejní komisař Okresního ředitelství Policie ČR SKPV v Kladně usnesením ze dne 7. 8. 2006, ČTS: ORKD-623/KPV-HK-2005, uložil obviněnému ing. B. V. podle § 66 odst. 1 tr. zák. pořádkovou pokutu ve výši 20.000,- Kč.

V posuzovaném případě přicházelo v úvahu oznámení napadeného usnesení ve formě doručení jeho opisu. S ohledem na ustanovení § 137 odst. 2 tr. ř., dle kterého platí, že oznamuje-li se usnesení doručením opisu, doručí se jen obhájci nebo zmocněnci, mělo být usnesení doručeno toliko obhájci obviněného.

Usnesení v rozporu se shora citovaným zákonným ustanovením bylo doručeno obviněnému, a to dne 9. 8. 2006. Dne 14. 8. 2006 proti tomuto usnesení podal stížnost sám obviněný s tím, že ji v zákonné lhůtě odůvodní. Dne 22. 8. 2006 předložil tuto stížnost policejní orgán Okresnímu státnímu zastupitelství v Kladně. Následně rozhodl Okresní soud v Kladně tak, že usnesením ze dne 12. 9. 2006, sp. zn. 3 Nt 801/2006, z podnětu stížnosti obviněného ing. B. V. napadené usnesení podle § 149 odst. 1 písm. a) tr. ř. zrušil a nově rozhodl tak, že obviněnému ing. B. V. uložil podle § 66 odst. 1 tr. ř. pořádkovou pokutu ve výši 10.000,- Kč. Dne 12. 9. 2006 při výslechu před policejním orgánem obviněný uvedl, že jeho obhájci dosud usnesení o uložení pořádkové pokuty doručeno nebylo. Předmětné usnesení pak bylo obhájci JUDr. J. L. doručeno dne 18. 9. 2006 a obhájce proti němu podal stížnost dne 19. 9. 2006.

Z uvedeného výčtu je zřejmé, že policejní orgán porušil ustanovení § 137 odst. 2 tr. ř., když předmětné usnesení doručil nesprávně obviněnému místo jím řádně ustanovenému obhájci a aniž by splnil povinnost zakotvenou v ustanovení § 146a odst. 2 tr. ř. (tj. vyčkat uplynutí lhůty k podání stížnosti u všech oprávněných osob), předložil stížnost obviněného ing. B. V. prostřednictvím státního zástupce soudu. Okresní soud nezjistil výše uvedená pochybení, spis nevrátil policejnímu orgánu s tím, aby usnesení doručil obhájci obviněného a vyčkal lhůty k podání stížnosti a ve věci rozhodl. Postupem policejního orgánu i soudu došlo shora uvedenými porušeními zákona ke zkrácení práva obviněného na obhajobu, když jeho obhájci byla odňata možnost podat proti rozhodnutí policejního orgánu kvalifikovanou stížnost.

Pro úplnost lze uvést, že skutečnost, že obhájci obviněného nebylo doručeno usnesení policejního orgánu, by byla bez významu, pokud by okresní soud ke stížnosti obviněného dostal své zákonné povinnosti uvedené v ustanovení § 147 odst. 1 tr. ř., jak je rozvedeno níže.

Z hlediska dalších námitek uvedených ve stížnosti pro porušení zákona je třeba uvést, že v dané trestní věci je obviněný stíhán pro trestný čin neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti podle § 147 odst. 1 tr. zák., jehož se měl dopustit jako odpovědný zástupce společnosti N. B., s.r.o., neodváděním zákonných odvodů za zaměstnance společnosti. Policejním orgánem byl obviněný vyzván k vydání účetních dokladů společnosti N. B., s.r.o., které měly sloužit k objasnění míry zavinění a výše škody. Za jejich nevydání byl obviněný následně pokutován přesto, že je ústavně nepřípustné, aby orgán činný v

trestním řízení po obviněném požadoval pod hrozbou sankce předložení jakéhokoliv důkazu, kterého může být použito proti němu samému k jeho usvědčení. Uvedený problém zákazu obviňování řešil opakovaně Ústavní soud ČR (např. v nálezu ze dne 23. června 2005, sp. zn. II. ÚS 255/05).

V souvislosti s danou problematikou je třeba konstatovat, že vedení trestního řízení, tedy řízení za účelem náležitého zjištění trestných činů a náležitého potrestání jejich pachatelů, je v legitimním zájmu státu a jeho orgánů (čl. 80 odst. 1 Ústavy České republiky), a jako takové je ústavně opodstatněné. Za tímto účelem jsou orgány činné v trestním řízení oprávněny důsledně využívat všech prostředků, které jsou jim zákonem dány k dispozici. Každé trestní řízení přitom ale musí být vedeno s plným šetřením práv a svobod zaručených Listinou a mezinárodními smlouvami o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána (§ 2 odst. 4 tr. ř.).

V judikatuře představované dřívějšími nálezy Ústavního soudu je dostatečně vyargumentován zákaz sebeobviňování, vyplývající z čl. 37 odst. 1 a čl. 40 odst. 4 Listiny, a výslovně zakotvený v čl. 14 odst. 3 písm. g) Mezinárodního paktu o občanských a politických právech. Z této judikatury vyplývá, že podle tohoto nezbytného komponentu základního práva na obhajobu nikdo nesmí být nucen k tomu, aby orgánům veřejné moci dodával důkazy proti sobě či jakákoliv sebeusvědčující prohlášení. Je tedy ústavně nepřipustné, aby orgány činné v trestním řízení po někom požadovaly pod jakoukoliv sankcí předložení důkazu, jehož může být použito proti němu samému k usvědčení ze spáchání trestného činu.

Uložit pořádkovou pokutu podle § 66 tr. ř. je možné jen pokud je tímto postupem jednak sledován legitimní cíl trestního řízení a zároveň jsou šetřena ústavně zaručená práva a osoby, jichž se týká řízení obecně a uložení pořádkové pokuty zvláště.

V posuzovaném případě je zřejmé, že si policejní orgán v okamžiku provedení výzvy k předložení účetnictví i v okamžiku vydání rozhodnutí o uložení pořádkové pokuty za její neuposlechnutí naprosto neuvědomil, že tímto způsobem je sice na jednu stranu sledován legitimní cíl trestního řízení, jak byl popsán výše, ale zároveň je jím na druhou stranu porušován zákaz vynucování důkazů proti sobě, coby ústavně zaručeného práva na obhajobu. Tento souběh byl v daném případě dán tím, že úkony trestního řízení byly vedeny právě za účelem objasnění míry zavinění a zjištění výše způsobené škody obviněným a předmětné účetnictví nepochybně mohlo být posléze posouzeno jako usvědčující důkaz. Také okresní soud při přezkoumávání napadeného usnesení shodně s policejním orgánem porušil shora uvedená práva obviněného na obhajobu, ale také povinnost dbát na ochranu základních lidských práv a svobod, která mu je s ohledem na § 2 odst. 4 tr. ř. uložena.

V dané trestní věci jak policejní orgán, tak okresní soud nereflektovaly ústavněprávní výklad dané problematiky vyložený v obecně přístupných nálezech Ústavního soudu. Tím porušily maximu plynoucí z čl. 89 odst. 2 Ústavy, dle níž vykonatelná rozhodnutí Ústavního soudu jsou závazná pro všechny orgány a osoby.

Vzhledem k těmto zjištěním lze dospět k závěru, že neuposlechnutí výzvy k vydání účetních dokladů nebylo v rozporu se zákonem a nebyly splněny zákonné podmínky pro uložení pořádkové pokuty. Usnesením policejního komisaře Okresního ředitelství Policie ČR SKPV v Kladně tak byl porušen zákon v ustanovení § 66 odst. 1 tr. ř.

Okresní soud v Kladně nedostál své zákonné povinnosti uvedené v ustanovení § 147 odst. 1 tr. ř., jež mu ukládá při rozhodování o stížnosti přezkoumat správnost všech výroků, proti nimž stěžovatel může podal stížnost, jakož i řízení, napadenému usnesení předcházející. Pokud by důsledně postupoval v intencích tohoto zákonného ustanovení, musel by zjistit, že usnesení o uložení pořádkové pokuty (vedle výše naznačených pochybení) nevyhovuje požadavku zákonnosti. Okresní soud při existenci shora uvedených skutečností nesprávně užil ustanovení § 149 odst. 1 písm. a) tr. ř., když nezákonný stav vzniklý vydáním usnesení policejního orgánu sám nenapravit, nýbrž napadené usnesení zrušil a nově rozhodl tak, že obviněnému ing. B. V. uložil podle § 66 odst. 1 tr. ř. pořádkovou pokutu ve výši 10.000,- Kč.

Z uvedených důvodů proto Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že usnesením Okresního soudu v Kladně ze dne 12. 9. 2006, sp. zn. 3 Nt 801/2006, byl porušen zákon v ustanoveních § 147 odst. 1 a 149 odst. 1 písm. a) tr. ř., a v řízení, které mu předcházelo v ustanovení § 2 odst. 5, odst. 6 a § 66 odst. 1 tr. ř. v neprospěch obviněného ing. B. V. Podle § 269 odst. 2 tr. ř. napadené usnesení zrušil. Zrušil taktéž i rozhodnutí policejního komisaře Okresního ředitelství Policie ČR SKPV v Kladně ze dne 7. 8. 2006, ČTS: ORKD-623/KPV-HK-2005, jakož i všechna další rozhodnutí, jež na obě zrušená usnesení obsahově navazují, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Další opatření již Nejvyšší soud nečinil, neboť vzhledem k argumentaci výše uvedené takovýmto postupem došlo k napravení nezákonného stavu.

Další články:

- [Trestní odpovědnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)
- [Výkon trestu](#)